

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3981/2023
12.02.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Енике Вег из Новог Сада, против туженог „ББ“ ДОО за производњу, трговину и услуге ... из ..., кога заступа Јелена Тијанић адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и исплате, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4044/22 од 20.04.2023. године, у седници одржаној 12.02.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4044/22 од 20.04.2023. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу П1 445/18 од 02.03.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се поништи решење о отказу уговора о раду бр. .../... од 25.09.2018. године, као незаконито, те да се тужени обавезе да јој уместо враћања на рад исплата накнаду штете у висини од 12 зарада које би остварила да је на раду код туженог у износу од 719.778,60 динара са затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се тужени обавезе да јој исплати накнаду штете на име изгубљене зараде за период од 26.09.2018. до 05.06.2019. године у износу од 417.782,84 динара са законском затезном каматом обрачунатом до 27.11.2021. године од 123.239,63 динара, укупно 595.022,47 динара, са законском затезном каматом на износ од 471.782,84 динара почев од 28.11.2021. године па до исплате, као и да јој на досуђени износ изгубљене зараде уплати доприносе за обавезно социјално осигурање. Ставом трећим изреке, обавезана је тужилца да туженој накнади трошкове парничног поступка од 227.400,00 динара са затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4044/22 од 20.04.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију тужиље, са захтевом за накнаду трошкова састава истог.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нису основани ревизијски наводи тужиље којима се указује да је другостепена одлука, услед погрешне оцене изведених доказа, донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1, у вези са чланом 8. ЗПП. Напротив, побијана одлука заснована је на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа од стране првостепеног суда. Због наведеног битна повреда на коју се указује није могла бити учињена у поступку пред другостепеним судом, а у суштини оваквим ревизијским наводима се оспорава правилност утврђеног чињеничног стања на којем су засноване нижестепене одлуке, што не представља дозвољени ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. Закона о парничном поступку.

Према чињеничном утврђењу, тужиља је засновала радни однос код туженог на неодређено време закључењем уговора о раду од 01.04.2006. године ради обављања послова административног радника, са пуним радним временом. Анексима уговора о раду који су тужиља и тужени закључивали, мењан је уговор о раду у погледу висине зараде и права на годишњи одмор. Решењем туженог од 25.09.2018. године, тужиљи запосленој на радном месту „административни радник“ са завршеним усмереним образовањем и васпитањем - произвођач кожне галантерије, III степен стручне спреме, отказан је уговор о раду са припадајућим анексима, због технолошких, економских и организационих промена код послодавца и одређено је да радни однос престаје 26.09.2018. године уз исплату отпремнине од 144.287,40 динара, са датим разлозима да је престала потреба за њеним радом услед укидања радног места и послова које је запослена обављала, те да није постојала могућност за примену ни једне од мера запошљавања. Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог послодавца од 18.09.2014. године предвиђена је организациона структура запослених, тако да је између осталих, систематизовано једно радно место „комерцијални техничар“ и три извршиоца на радном месту „административни радник (са III или IV степеном стручне спреме и познавањем рада на рачунару) са утврђеним описом послова.

Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова од 10.08.2018. године (ступео на снагу 14.08.2018. године, а на огласној табли објављен 13.08.2018. године) и Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова од 21.08.2018. године (ступео на снагу 22.08.2018. године а објављен на огласној табли 21.08.2018. године), измењен је члан 13. и организациона структура, одређен опис послова сваког радног места, који у погледу послова радног места „административни радник“ и послова „комерцијални техничар“ у односу на основни Правилник није био измењен. Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова од 30.08.2018. године, измењен члан 13, тако што је укинута радно место „административни радник“, редни бр. 4 организационе структуре са три извршиоца и условима рада на том радном месту- III односно IV степен стручне спреме, те су уведена нова радна места и то; „референт за финансијске и рачуноводствене послове“ за који је предвиђен - IV степен стручне спреме економске струке са једним извршиоцем, а као посебни услови познавање рада на рачунару и обука за самостално вршење књиговодства и рачуноводства и послови радног места „референт за рад и радне односе“ за који је предвиђен IV степен стручне спреме - гимназија и један извршилац, а као посебни услови познавање рада на рачунару и положен испит ППЗ (против пожарне заштите). Измењени су и услови за обављање послова радног места „комерцијални техничар“ за које је прописан IV степен стручне спреме, један извршилац, а као посебан услов и знање енглеског језика. Одређен је и опис послова сваког радног места, а послови радног места „комерцијални техничар“ у односу на основни Правилник остали су неизмењени. Послови „референт за финансијске и рачуноводствене послове“ по наведеним изменама обухватају послове везане за плаћање по рачунима, обављање самостално свих књиговодствених послова и запослени је одговоран за тачност обрачуна зарада свих запослених, а послови „референт за рад и радне односе“ обухватају све деловодне административне послове, самосталан пријем и отпрему поште, благовремена пријава и одјава запослених код надлежних фондова осигурања, вођење евиденције о присутности на раду запослених, запослени је руководиоца службе против пожарне заштите и стара се о техничкој исправности возила у возном парку и о роковима за технички преглед, те обавља и друге послове по налогу послодавца. Наведене измене Правилника ступиле су на снагу 15.09.2018. године са применом од 25.09.2018. године, док су на огласној табли објављене 30.08.2018. године.

Тужени је донео Одлуку о решавању вишка запослених дана 17.09.2018. године у којој је наведено да се друштво суочава са проблемима у пословању који спречавају испуњење циљева и успоравају развој, а због којих је потребно извршити организационе промене услед економских и технолошких промена у друштву које су утицале на потребу за укидањем појединих радних места, груписањем послова у оквиру отварања нових радних места услед прерасподеле послова и усклађивања организације рада и организационе структуре са потребом процеса рада, те оптимализацију броја запослених у оквиру радног времена. Констатовано је да је дошло до престанка потребе за радом одређеног броја запослених на неодређено време, да се одређена радна места укидају, а да се отварају нова радна места са описом послова у складу са потребама процеса и организације рада. У организационој структури укинута је радно место „административни радник“ и одређено је да се као вишак појављују три радника запослена на том радном месту, те да је селекција међу тим запосленима извршена на основу остварених резултата рада запослених за шест месеци који су претходили доношењу одлуке. У одлуци је

такође констатовано, да је друштво анализирано могућност примене мера за ново запошљавање лица која су утврђена као технолошки вишак и да је утврђено да је премештај на друге послова, због отварања два нова радна места, могућ за две запослене, а да за једног запосленог не постоји могућност за примену ни једне од мера запошљавања, те да ће том запосленом престати радни однос уз исплату отпремнине. Од стране директорке туженог дана 17.09.2018. године извршено оцењивање запослених на радном месту - административни радник које је вршено у периоду од 01.03.2018. године до 01.09.2018. године те да је тужилца оцењена просечном оценом 3,2 а друге две запослене (ВВ и ГГ), са оценом 4,8 и то по критеријумима: квалитет и квантитет рада, ефикасност рада, самосталност у раду, односа према задацима и средствима рада и ангажованост при извршењу радних задатака, а са којима је тужени закључио појединачно анекс уговор о раду ради премештаја на послове „референт за финансијске и рачуноводствене послове" и послове „референт за рад и радне односе" у складу са захтеваном врстом и степеном стручне спреме. Констатовано је да запосленима није предочена чињеница да су оцењивани, али да су оцене истакнуте на огласној табли послодавца. Налазом и мишљењем вештака финансијске струке утврђена је висина накнаде штете због изостале зараде.

На основу утврђеног чињеничног, нижестепени судови су применом чланова 24. и 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, оценили да тужилца неосновано захтева поништај оспореног решење о отказу уговора о раду, будући да је тужени спровео законит поступак утврђивања вишка запослених. Одлуци о решавању вишка запослених претходило је доношење Измена и допуна Правилника о организацији и систематизацији послова од 30.08.2018. године, којим је укинута радно место административног радника, а које послове је обављала тужилца. Имајући у виду да су послови тог радног места поверени запосленима на другим новосистематизованим радним местима за које је прописан IV степен стручне спреме и посебана врста економске струке, односно гимназије, као и за послове комерцијалног техничара са IV степеном стручне спреме, а коју врсту и степен тужилца не поседује, с обзиром на то да има III степен стручне спреме са завршеним усмереним образовањем и васпитањем по струци произвођач кожне галантерије, то је одбијен тужбени захтев за поништај оспореног решења о престанку радног односа и последично захтев за исплату новчаног потраживања уместо враћања на рад и накнаду штете због изостале зараде.

По оцени Врховног суда, неосновани су наводи ревизије тужилце којима се правноснажна пресуда побија због погрешне примене материјалног права.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Одлука УС, 113/2017 и 95/2018-аутентично тумачење), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Према члану 24. став 2. истог закона, правилником о организацији и систематизацији послова се утврђују организациони делови код послодавца, назив и опис послова, врста послова, врста и степен стручне спреме, односно образовања и други посебни услови за рад на тим пословима, а може да се утврди

и број извршилаца. Дакле, послодавац има право да доноси и врши измену акта о организацији и систематизацији послова, у зависности од потребе процеса и организације рада, а у случају укидања одређених послова, може запосленом да понуди измену уговорених услова рада ради премештаја на друго, одговарајуће радно место за чије се обављање захтева иста врста и степен стручен спреме у смислу члана 171. Закона о раду.

У конкретном случају, код туженог је дошло до организационих промена и потребе смањења броја запослених, а између осталог и до укидања послова административног радника, које је обављала тужиља, а измењени су услови за обављање одређених послова у погледу врсте и степена стручен спреме, као и захтеваних посебних услова за извршавање тих послова.

Супротно наводима ревизије, побијано решење о отказу, садржи потребно образложење из кога произилази основ за отказ, а суд није овлашћен да преиспитује наступање технолошких, економских или организационих промена које су условиле престанак потребе за радом запослених. Наступање технолошких, економских и организационих промена које су условиле престанак потребе за радом запослених, организација начина пословања и структура запослених потребних за успешно пословање, односно структура запослених за чијим је радом престала потреба, представља економску политику послодавца, која не може бити предмет оцене у судском поступку за заштиту права запослених за чијим је радом престала потреба, нити се у предметном спору расправља о разлозима целисходности, већ суд преиспитује само законитост спроведеног поступка утврђивања вишка запослених и доношења решења по том основу, што је у конкретном случају испоштовано.

Измењеним и допуњеним актом о систематизацији од 30.09.2018. године који је истог дана објављен на огласној табли и ступио на снагу 15.09.2018. године са применом од 25.09.2018. године, утврђени су послови за чијим је обављањем престала потреба и укинута је радно место административног радника са предвиђеним III, односно IV степен стручне спреме на које је тужиља била распоређена, а околност да су послови тог радног места поверени запосленима на другим новосистематизованим радним местима представља овлашћење туженог послодавца, да у циљу рационализације и уштеде у пословању, сам креира своју пословну политику и у складу с тим организује процес рада, да одреди структуру запослених према врсти и степену стручне спреме, као и услове и начин на који ће обављати поједине послове. У конкретном случају, за та новосистематизована радна места „референт за финансијске и рачуноводствене послове“ предвиђен је IV степен стручне спреме економске струке са једним извршиоцем, а као посебни услови познавање рада на рачунару и обука за самостално вршење књиговодства и рачуноводства, а за послове радног места „референт за рад и радне односе“ предвиђен је IV степен стручне спреме - гимназија и један извршилац, а као посебни услови познавање рада на рачунару и положен испит ППЗ (против пожарне заштите). Двоје запослених који су обављали послове укинутаг радног места административног радника као и тужиља, премештени су у складу са својом и захтеваном стручном спремом, знањем и способностима према општим и посебним условима за рад. Измењени су и услови за обављање послова радног места „комерцијални

техничар", за које тужила тврди да их је фактички обављала, тако да је прописан IV степен стручне спреме, један извршилац, а као посебни услов и знање енглеског језика.

Имајући ово у виду, произилази да су новим актом о систематизацији измењени услови за вршење наведених послова, за које тужени послодавац није имао могућности да премести тужилу на друге одговарајуће послове, јер захтевану врсту и степен стручне спреме тужила не поседује, с обзиром на то да има III степен стручне спреме са завршеним усмереним образовањем и васпитањем по струци произвођач кожне галантерије. Стога је по оцени Врховног суда, правилан закључак нижестепених судова да је постојао оправдан разлог за отказ уговора о раду на основу члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду. Како је тужилу у законом предвиђеном поступку престао радни однос, те у складу са одредбом члана 158. став 1. Закона о раду исплаћена отпремнина, то је правилна одлука нижестепених судова да није основан захтев тужиле за поништај отказа уговора о раду, што чини неоснованим и наводе ревизије којима се указује на погрешну примену материјалног права.

У одсуству правноснажне судске одлуке о поништају решења о отказу уговора о раду, не постоји ни основ за реституцију запосленог, односно за исплату новчаног потраживања уместо враћања на рад и накнаду штете због изостале зараде у смислу члана 191. став 1. Закона о раду, па је правилно одбијен тужбени захтев и у том делу.

Из изнетих разлога, Врховни суд је на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у изреци.

Применом члана 165. става 1. у вези члана 154. ЗПП, Врховни суд је одбио захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију, јер то нису трошкови потребни за вођење ове парнице.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**